

Nuorten parlamentti 2024

Sisällysluettelo

Nuorten parlamentti 2024.....	1
Saapuneista kysymyksistä.....	2
Keväällä 2024 tärkeäksi koetut teemat	4
Nuorten mielenterveys huolettaa	4
Koulutus ja oppiminen	5
Terveelliset elämäntavat	9
Alueiden asiat	9
Valtion velka puhututtaa	11
Leikkaukset ja säästötoimet.....	11
Elinkustannusten kohoaminen ja inflaatio.....	13
Suomen talous ja työllisyys	13
Turvallisuus ja sen uhat.....	14
Luonnonvarojen rajallisuus ja ilmastotoimet.....	16
Yksittäisiä kysymyksiä	16
Päiväjärjestyksessä 12.4. olleet kysymykset, esittäjät, koulu ja paikkakunta	18

Saapuneista kysymyksistä

Vuoden 2024 Nuorten parlamentin täysistuntoa varten saapui määräaikaan mennessä yhteensä 171 suullista kysymystä.

Taulukko 1. Kysymykset ministereittäin.

Pääministeri Petteri Orpo	9
Valtiovarainministeri Riiikka Purra	10
Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz	1
Ulkoministeri Elina Valtonen	6
Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio	4
Oikeusministeri Leena Meri	7
Sisäministeri Mari Rantanen	12
Puolustusministeri Antti Häkkänen	5
Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen	16
Opetusministeri Anna-Maja Henriksson	25
Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala	4
Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist	13
Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah	6
Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne	2
Työministeri Arto Satonen	3
Elinkeinoministeri Wille Rydman	3
Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso	29
Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen	8
Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen	8
Yhteensä	171

Taulukkoon 1 on koottu saapuneet kysymykset lajiteltuna ministereittäin niiden pääasiallisen sisällön mukaan. Nuorten tekemät kysymykset olivat usein moniosaisia ja niissä saattoi olla kysymys useamman ministerin toimialaan liittyen, mikä tekee kysymysten lajittelun haasteelliseksi.

Suullisella kyselytunnilla esitettävien kysymysten valikointia ohjaa reilua kuukautta ennen istuntoa järjestettävä äänestys. Tämän äänestyksen perusteella istunnon päiväjärjestykseen valitaan noin puolet kysymyksistä.

Päiväjärjestyksessä on kysymyksiä jokaisesta vaalipiiristä. Lisäksi huolehditaan siitä, että kysymyksiä on kaikille istunnossa mukana oleville ministereille. Kysymyksiä esitetään suomeksi ja ruotsiksi. Mukana on kysymyksiä eri sukupuolta olevilta nuorilta. Myös puhemies esitti toiveensa päiväjärjestykseen tulevista kysymyksistä ja kolmesta äänestettävästä kysymyksestä.

Päiväjärjestyksen perusteella puhemies valitsee istunnossa esitettävät kysymykset. Kirjoituksen lopussa on taulukko 12.4.2024 päiväjärjestyksen kysymyksistä. Istunnon kulku, esitettyjen kysymysten sisältö ja kysymyksiin annetut vastaukset löytyvät pöytäkirjasta¹.

Taulukko 2. Top20-kysymykset.

Kysymyksen aihepiiri	Ääniä
Nuorten mielenterveys	614
Polttoaineen hinta	532
Seksuaalirikoksiin puuttuminen	475
Rasismi Suomessa	441
Valtionvelka ja leikkaukset	415
Suomen omavaraisuus tulevaisuudessa	404
Nuorten sähkötupakointi	391
Nuoriin ja opiskelijoihin kohdistuvat leikkaukset	369
Suomen suurin huolenaihe	360
Sotahuolia nuorten maailmasta	360
Kouluruokailun taso	353
Nuorisorikollisuus ja jengiytyminen	344
Nuoret ja pikamuoti	311
Turvallinen koulupäivä	294
Vapen haitat	292
Tasa-arvo Suomessa	290

¹ Linkki pöytäkirjaan

<https://www.eduskunta.fi/FI/NuortenEduskunta/NuortenParlamentti/Documents/NP24%20po%CC%88yta%CC%88kirja.pdf>

Koulujen puutteelliset resurssit	287
Maa- ja syrjäseudun tulevaisuuden näkymät	284
Valtiovelan vähentäminen	267
Naisten asevelvollisuus	266

Äänestys järjestettiin 12.–25.2.2024. Äänestäjiä oli 1676. Äänestyksessä eniten ääniä saaneiden kysymysten äänimäärä on esitelty taulukossa 2. Suosituimmat kysymykset pyrittiin samaan mukaan päiväjärjestykseen². Tosin mikäli aihealueesta vastaava ministeri oli ilmoittanut esteestä kysymys, jouduttiin jättämään päiväjärjestyksen ulkopuolelle.

Istuntoon osallistui 149 koulua kaikista manner-Suomen vaaliipiireistä. Istuntoon osallistui 12 ministeriä. Nuorten parlamentin täysistunto toteutettiin suullisena kyselytuntina.

Keväällä 2024 tärkeäksi koetut teemat

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan jatkuu edelleen. Suomen turvallisuustilanne on muuttunut Suomen liittyttyä Natoon vuonna 2023.

Nuorten mielenterveys huolettaa

Nuoret halusivat tietää, miksi hallitus ei panosta³ enemmän nuorten mielenterveyteen, miten hallitus pyrkii ratkaisemaan⁴ asian tai miksi ei ole tehty merkittäviä muutoksia ja mitä muutokset olisivat⁵, joilla parannettaisiin nuorten mielenterveysongelmia. Mielenterveyden edistäminen liikunnalla⁶, palvelujen parantaminen⁷, ennaltaehkäisevät toimenpiteet⁸ ja yleisesti hallituksen toimet nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin tukemiseksi⁹.

² Päiväjärjestys on julkaistu esimerkiksi Nuorten parlamentin valmistautumismateriaalissa 2024. Materiaalin linkki <https://opinkirjo.fi/nuorten-parlamentti-valmistautuminen-istuntoon-2024/>

³ Emilia. L. Järvenpään Yhteiskoulu

⁴ Lilian F. Porin Lyseon koulu; Lenni M. Saarijärven yhteiskoulu; Lilja H. ja Sanni M. Veromäen koulu; Sofia P. Ylämyllyn koulu

⁵ Lotta S. Hämeenkyrön yhteiskoulu

⁶ Emma S. Kirkonkulman yhtenäiskoulu

⁷ Anton K. Joutsenon koulu; Elea K. Hankoniemen yläaste; Hugo M. Tupoksen koulu

⁸ Anton K. Joutsenon koulu ja Sara S. Merikosken koulu

⁹ Rianna M. Maijamäen koulu; Milla P. Puolimatkan koulu

Mielenterveyspalvelujen leikkaamisen nähtiin johtavan ongelmiin opinnoissa¹⁰ ja pahimmillaan nuorten itsemurhiin¹¹. Hallitukselta tiedusteltiin myös toimenpiteitä mielenterveyspalvelujen saatavuuden parantamiseksi¹² ja siihen, että työntekijöitä olisi alalla riittävästi¹³. Lisäksi haluttiin tietää mielenterveyspalvelujen laadusta ja saatavuudesta¹⁴ sekä konkreettista keinoista, joilla pidetään huolta nuorten mielenterveydestä¹⁵ tai miten puuttua nuorten mielenterveysongelmien juurisyihin ja taata terapiatakuun toteutuminen leikkauksista huolimatta¹⁶.

Nuoret kiinnittivät huomiota niin ikään siihen, että sairaaloissa ei ole tilaa ja jonot mielenterveyspalveluihin voivat olla pitkät¹⁷ ja avun taso sekä määrää vaihtelevat paljon asuinpaikasta riippuen¹⁸. Haluttiin tietää, miksi terapiapalvelut ovat niin kalliita¹⁹.

Sodat, pandemiat ja ilmastokriisi vaikuttavat suuresti nuorten hyvinvointiin, joten nuoret olivat uteliaita tietämään, miten hallitus huomioi nuorten lisääntyneet mielenterveysongelmat²⁰. Haluttiin tietää yksittäisenkin ministerin mahdollisuutta taata nuorten ja opiskelijoiden hyvinvointi²¹.

Koulutus ja oppiminen

Nuoret pohtivat samoin varhaiskasvatuksen opettajapulaa ja kysyivätkin, ”miten tulevaisuudessa taataan laadukas varhaiskasvatus”²².

¹⁰ Milaja Z. Kalliomaan koulu

¹¹ Milaja Z. Kalliomaan koulu; Taito R. Pitkäkankaan koulu

¹² Sara H. Puropellon koulu; Neon S. Paraistenseudun koulu

¹³ Neon S. Paraistenseudun koulu

¹⁴ Suvi T. Tampereen Kansainvälinen koulu

¹⁵ Saara K. Kaukajärven koulu

¹⁶ Silja K. Evijärven keskikoulu

¹⁷ Veera M. Kaakkurin koulu

¹⁸ Sanni R-K. Euran Yhteiskoulu

¹⁹ Miisa H. Itätuulen koulu

²⁰ Onni P. Myllykosken yhtenäiskoulu

²¹ Laila K. EteläHervannan koulu

²² Meeri H. Vaasan Rudolf Steinerkoulu

Hallituksen toimenpiteistä koulujen rahoituksen parantamiseksi varmistuen oppilaisen fyysinen ja psyykinen hyvinvointi kysyttiin²³. Haluttiin tietää, miten voitaisiin varmistaa kaikille turvallinen koulupäivä²⁴ tai miten varmistetaan seuraavan sukupolven turvallinen ja mukava olo koulussa tilanteessa, jossa koulujen koon suurentuminen aiheuttaa kiusaamista, mielenterveysongelmia ja pahoinvointia²⁵. Nuoret aprikoivat, ”miksi hyväkuntoisia kouluja lakkautetaan, jos se johtaa huonoihin puoliin” kuten pitkiin koulumatkoihin tai oppilaiden vaikeuksiin saada tarvitsemaansa apua suurissa kouluissa²⁶.

Nuoret olivat havainneet kouluissaan puuttuvat²⁷ tai heikentyneet²⁸ terveys- ja sosiaalipalvelut, joten hallituksen konkreettisista toimista terveystalveluiden turvaamiseksi ja että opiskelijahuollon resurssit säilyvät riittävinä pienilläkin paikkakunnilla²⁹. Nuoret halusivat tietää, ”miten kouluissa voitaisiin taata mielenterveystalvelut kaikille”³⁰. Oppilashuollon puutteisiin ja henkilöstön vaihtuvuuteen haluttiin tietää hallituksen kanta³¹.

Kouluruokailu pohditutti ja nuoret kehottivat pohtimaan kouluruoan tasolle valtakunnallisesti yhteistä minirajoituksen ruokaan kohdistuville säästöille³² tai miten hallitus voi taata, että kouluruoan ravintoarvot ovat lainsäädännön mukaiset³³.

Koulutyön stressaavuus kulminoituu ylioppilaskirjoituksiin nuorten mukaan ja hallitukselta haluttiin tietää mahdollisuudesta korvata kirjoitukset muulla tavalla³⁴. Hallituksen toimia liittyen lukutaidon parantamiseen kysyttiin³⁵.

Istunnossa oltiin huolissaan erityisen tuen oppilaiden jatko-opintomahdollisuuksista ja -paikkojen riittävydestä ja oli tehty kysymys siitä, miten hallitus aikoo korjata tilanteen³⁶.

²³ Emma M. Kannelmäen peruskoulu, Runon toimipiste

²⁴ Aapo M. Torkinmäen koulu

²⁵ Aarne T. Kymenlaakson steinerkoulu

²⁶ Anu-Riikka H. Kuivaniemen koulu

²⁷ Emilia E. Sariolan koulu

²⁸ Milja Huru Kittilän yläkoulu

²⁹ Henna U. Kuhmoisten yhtenäiskoulu

³⁰ Miisa H. Itätuulen koulu

³¹ Vilho T. Harjuniityn koulu

³² Pauli P. Nurmon yläaste

³³ Onni H. Lehtikankaan koulu

³⁴ Aino-Maria V. Saarijärven yhtenäiskoulu

³⁵ Niilo S. Borgaregatans skola

³⁶ Mona S. Friisilän koulu

Opintotukijärjestelmän muuttaminen siten, että vanhempien tulot suhteutettaisiin perheen lasten määrään opintotukea määriteltäessä, oli yksi kysymys hallitukselle³⁷. Nuoret olivat kiinnostuneita siitä, miten valtio tukee tulevaisuudessa erilaisia opintoja ja onko tulossa muutoksia nykyisiin opiskelijoiden tukimalleihin³⁸.

Hallitukselta tiedusteltiin lisäksi mahdollisuutta lisätä opetussuunnitelmaan taloustietoa, joka käsittelisi sellaisia talouteen liittyviä aiheita, joita yksityishenkilöt tarvitsevat³⁹.

Nuoria kiinnosti tietää hallituksen kanta siihen, miten Suomi nostetaan taas oppimisen ja opettamisen mallimaaksi⁴⁰. Pisa-tulosten lasku kirvoitti useita kysymyksiä. Kysyttiin hallituksen näkemystä tulosten heikkenemisen syistä ja miten näihin aiotaan vaikuttaa politiikalla⁴¹, miten huomioida opetushenkilöstön näkemykset koulutuksen laadun säilyttämiseksi ja osaamisen tason nostamiseksi takaisin kärkipaikoille⁴² ja mitä Suomi on valmis tekemään tulosten nousemiseksi⁴³. Nuoret kokivat, että koululaitos sakkaa, digitalisaatio heikentää tilannetta entisestään, uupumus valtaa koulun ja mielenterveys kärsii, joten haluttiin tietää mitä hallitus aikoo tehdä tilanteen parantamiseksi⁴⁴. Haluttiin tietää, onko hallituksen mielestä oikein ”lisätä [oppi]tunteja nuorten stressaavaan elämään ja kieltää puhelimet, vai pitäisikö keskittyä oppimisprosessiin ja työrauhan lisäämiseen”⁴⁵.

Koulupäivän aloittamisen myöhentäminen lakia muuttamalla oli yksi kiinnostuksen kohde⁴⁶. Nuoria kiinnosti koulujen kesälomien siirron toteuttaminen⁴⁷ sekä, millaisia vaikutuksia muutoksella olisi suomalaiseen koululaitokseen⁴⁸.

³⁷ Elsa V. Parolan Yhteiskoulu

³⁸ Olivia N. Ojamonharjun yhtenäiskoulu

³⁹ Aaron M. ja Elli R. Sursik Skola

⁴⁰ Emmi K. Ruusuvuoren koulu

⁴¹ Nelli S. Ikaalisten yhteiskoulu

⁴² Safa E. Tampereen Kansainvälinen koulu; Silvia M. Tiirismaan peruskoulu

⁴³ Saimi S. Jynkänlahden koulu

⁴⁴ Lauri H. Honkajoen yhtenäiskoulu

⁴⁵ Remo T. Tesoman koulu

⁴⁶ Miitta P. Kuopion steinerkoulu

⁴⁷ Rilla R. Vieremän Kirkonkylän koulu

⁴⁸ Susanna R. Ristiinan yhtenäiskoulu

Nuoret halusivat tietää, miksi Ruotsin kieli on pakollinen eikä esimerkiksi saame⁴⁹. Lisäksi B1-kielen opetuksen lisääminen taito- ja taideaineiden sijaan nousi kysymyksissä esille⁵⁰. Ruotsin kielen opiskelun pakollisuus kirvoitti kysymyksen siitä, miksei liberaalin puolueen puheenjohtaja kannata kielivapautta ja suomalaisten tahtoa⁵¹.

Kouluun liittyen kysyttiin pitäisikö älylaitteiden käytölle koulussa tehdä jotain⁵², rajoittaa tai kieltää kännykän käyttö kouluissa tiukentamalla lainsäädäntöä⁵³. Älylaitteiden liiallinen ja häiritsevä käyttö ja inkluusio ovat nuorten näkemyksen mukaan olleet osittain syitä heikkoihin Pisa-tuloksiin. Hallitukselta penättiin kantaa siihen, miten se ”aikoo palauttaa työrauhan oppitunneille ja mahdollistaa oppilaiden taitojen mukaisen ja yksilöllisen etenemismahdollisuuden opinnoissa⁵⁴? Sosiaalinen media on nuorten näkemyksen mukaan yhdistetty Pisa-tulosten laskuun ja mielenterveysongelmiin, joten haluttiinkin tietää ”miksi somelle ja sen lisääntyville haitoille ei ole tehty mitään eikä ongelmaa ole nostettu esiin eduskunnassa”⁵⁵.

Nuoret olivat kiinnittäneet huomiota antiikin materiaalisen kulttuurin opetuksen loppumiseen ja toivoivat tukea Helsingin yliopistolle opintokokonaisuuden jatkamiseksi sen varmistamiseksi, että ainakin yhdessä yliopistossa olisi mahdollisuus opiskella ainetta⁵⁶.

Haluttiin tietää, mitä hallitus aikoo tehdä nuorten kouluviihtyvyyden lisäämiseksi, jotta nuorten olisi helpompi tulla kouluun ahdistuksesta huolimatta⁵⁷. Hallituksen kanta joustaviin tasoryhmiin perusopetuksessa oli kysymyksen aiheena⁵⁸.

⁴⁹ Olivia R. Järvenpään yhteiskoulu

⁵⁰ Vanamo V. Haapaniemen koulu

⁵¹ Minttu R. Isoniitun koulu

⁵² Tuomas Ö. Kärkölan Yhtenäiskoulu; Vilho K. Orimattilan yhteiskoulu

⁵³ Tuuli V. Pogostan koulu

⁵⁴ Vilho K. Orimattilan yhteiskoulu

⁵⁵ Veeti T. Sydän-Laukaan koulu

⁵⁶ Silvia M. Tiirismaan peruskoulu

⁵⁷ Kia K. Vuoniityn peruskoulu

⁵⁸ Jony P. Uskelan koulu

Terveelliset elämäntavat

Sähkötupakoinnin haitalliset terveysvaikutukset saivat kysymään sähkötupakoinnin kieltämisen lailla⁵⁹ sekä konkreettisista toimista vapen käytön vähentämiseksi⁶⁰. Kasvavat huumeongelmat aiheuttivat kysymyksen keinoista ratkaista ongelma, myynnin estämisestä alaikäisille, huumekekeilujen ennaltaehkäisemisestä sekä huumenuorten auttamisesta⁶¹. Päihteiden helppo saatavuus kirvoitti kysymyksen siitä, voiko eduskunta tehdä jotain nuorten päihteiden käytölle⁶².

Nuoret kysyivät myös hallituksen toimista ”liikkumattomuuden pommille”, joka aiheuttaa sen, että nuoret eivät pysty suorittamaan perusliikuntaakaan⁶³. Kysymys lasten ja nuorten ylipainoon liittyen oli muotoiltu seuraavasti: ”Mitä hallitus aikoo tehdä kurssin muuttamiseksi⁶⁴?”

Alueiden asiat

Nuoret olivat huolissaan syrjäisempien alueiden näivettymisestä ja tyhjentymisestä ja haluttiinkin kuulla, onko asialle mitään tehtävissä⁶⁵ ja mitä ”hallitus on valmis tekemään turvatakseen maaseudulle tarvittavat palvelut, jotta ihmisten hyvinvointi ei vaarannu”⁶⁶. Terveyspalveluiden väheneminen Keski-Suomessa kirvoitti kysymyksen siitä, onko muilla kuin maakuntakeskuksissa asuvilla nuorilla väliä ja miten hallitus varmistaa keskuksien ulkopuolella asuvien nuorten ”terveen tulevaisuuden”⁶⁷.

⁵⁹ Kalle J. Hatanpään koulu

⁶⁰ Jakob W. Sydän-Laukaan koulu; Sanni L. Takahuhdin koulu

⁶¹ Aarne T. ja Nella-Kristiina R. Kymenlaakson steinerkoulu

⁶² Emilia E. Veikkolan koulu

⁶³ Jyrki L. Pornaisten Yhtenäiskoulu

⁶⁴ Elias R. Tarvasjoen koulu

⁶⁵ Reetta P. Hyrynsalman yhtenäiskoulu; Leo R. Nummen yhtenäiskoulu

⁶⁶ Viola N-K. Kivatien koulu

⁶⁷ Miisa K. Muonion yhtenäiskoulu

Alueiden elinvoimaisuuteen liittyy myös maatalouden harjoittaminen kattavasti ympäri Suomea. Tästä haluttiinkin tietää, mitä hallitus aikoo tehdä, jotta maatalous säilyy ja pysyy kannattavana eri puolilla Suomea ja samalla houkuttelisi lisää nuoria alalle⁶⁸.

Eri puolilla Suomea asuvat nuoret ovat eriarvoisessa asemassa kulttuuripalvelujen ja harrastusmahdollisuuksien suhteen. Nuorten mielestä erityisesti Pohjois-Suomessa erilaisia kulttuurilaitoksia on vähän ja ne sijaitsevat usein kaukana. Haluttiinkin tietää toimia, joilla nuorille on yhtäläiset mahdollisuudet ”nauttia kulttuurista ja harrastaa riippumatta siitä, missä päin maata he asuvat”⁶⁹.

Alueiden elinvoimaisuuden lisääminen askarrutti ja kysyttiin erityisesti konkreettisia ja näkyviä toimia Savo-Karjalan elinvoimaisuuden takaamiseksi siten, että alue houkuttelee nuoria jäämään kotiseudulleen⁷⁰. Haluttiin tietää, miten estetään Suomen talouden keskittyminen vain muutamiin kaupunkeihin⁷¹. Savonlinnan alue ympäristöineen näyttäytyi vähenevien palveluiden, opiskelumahdollisuuksien, työpaikkojen ja liikenneyhteyksien seutuna, jossa tarvittaisiin hallituksen toimenpiteitä, jotta alue säilyy asuttuna ja elinvoimaisena⁷². Etelä-Karjalan ja muun itäisen Suomen elinvoiman heikentyminen koronapandemian ja Ukrainan sodan aiheuttamien venäläisten matkailun päättymisen on vaikuttanut suuresti alueeseen ja nuoret halusivatkin tietää hallituksen toimia alueen elinvoiman edistämiseksi⁷³.

Pienten paikkakuntien mahdollisuudet ylläpitää vaihtoehtopedagogisia kouluja ovat rajalliset ja haluttiinkin tietää hallituksen kantaa tällaisten koulujen merkityksestä, toimenpiteistä, jotta näitä kouluja olisi tulevaisuudessa ja miksi steinerkoulut saavat vähemmän valtionapua kuin kunnalliset koulut⁷⁴.

Pienten kuntien vapaa-ajan toimintojen ja harrastusmahdollisuuksien takaamisesta olivat asioita, jotka esitettiin hallitukselle⁷⁵.

⁶⁸ Sofianna H. Muonion yhteinäiskoulu

⁶⁹ Esa B. Muonion yhtenäiskoulu

⁷⁰ Tessa.Isabel M. Pogostan koulu

⁷¹ Tuomas R. Mankkaan koulu

⁷² Vera T. Enonkosken koulu

⁷³ Niilas O. Joutsenon koulu

⁷⁴ Aarne T. Kymenlaakson steinerkoulu

⁷⁵ Azra G. Pudasjärven Hirsikampus

Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohteen on tarkoitus säästää lakkauttamalla pienten paikkakuntien paloasemia. Nuoret halusivat tietää, ”onko oikein riskeerata jonkun henki, kun apu ei ehdi paikalle riittävän ajoissa” pitkien matkojen vuoksi⁷⁶. Hyvinvointialueiden säästöt ja sen myötä palvelujen heikkeneminen innosti nuoria kysymään keinoista, joilla turvata sijainnista ja tulotasosta riippumattomat mahdollisuudet päästä hoitoon⁷⁷.

Valtion velka puhututtaa

Nuoret kysyivät ”miten on kuitenkin mahdollista, että vaikka edellisen hallituskauden pahimmat kriisit on nyt selätetty, nykyinen hallitus ottaa velkaa vielä enemmän kuin edellinen samaan aikaan, kun se väittää taittavan velkaantumista leikkaamalla yhteiskunnan kaikista heikoimmassa asemassa olevien perusturvasta ja tuesta?”⁷⁸ Valtion velkaa käsiteltiin tiedustellen hallituksen toimenpiteitä velan vähentämiseksi⁷⁹ tai sitä miten valtion velka, inflaatio ja säästötoimet vaarantavat ”meidän nuorten hyvinvointia ja uskoa tulevaisuuteen”⁸⁰. Nuoret pohtivat, onko ylipäätään realistista maksaa velka koskaan takaisin ja kuinka kauan siinä kestää⁸¹.

Leikkaukset ja säästötoimet

Nuoria kiinnosti hallitusohjelmaan kirjattu hanke Helsinki-Turku-junayhteyden rakentamiseksi ja sen välttämättömyys, kun samaan aikaan erilaiset säästötoimet kohdistuvat moniin suomalaisiin⁸². Nuoret olivat havainneet, että kunta ei enää järjestä kuljetuksia jatko-opintopaikkoihin tutustumiseen, hanki uusia koulukirjoja ja kouluruuan

⁷⁶ Inni M. Saaren koulu

⁷⁷ Emilia A. Saloisten koulu

⁷⁸ Julia M. Ruukin koulu

⁷⁹ Valma L. Pornaisten Yhtenäiskoulu; Matias K. Kuoppa-Nummen koulukeskus

⁸⁰ Julia G. Armfeltin koulu

⁸¹ Jasper H. Parolan Yhteiskoulu

⁸² Leo L. Suomalais-venäläinen koulu

laatukin on huonontunut ja hallitukselta halutaankin tietää miksi juuri koulutuksesta ja nuorten hyvinvoinnista on leikattava⁸³.

Nuorten näkökulmasta leikkausten aiheuttamat ”taloudelliset pulmat lisäävät merkittävästi mielenterveyden haasteita” sekä nämä ja ”syrjäytyminen tulevat maksamaan tulevaisuudessa todella paljon enemmän kuin mitä nyt leikataan”, joten haluttiin tietää, miksi on päätetty leikata juuri nuorilta ja opiskelijoilta⁸⁴. Nuoria pohditutti niin ikään miksi ”avustamme ulkomaita suurilla summilla” kun joudumme leikkaamaan oman maan palveluista valtion velkaantuessa⁸⁵. Leikkauksien kohdistumisesta opiskelijoiden toimentuloon kirvoitti kysymyksen siitä, ”miten hallitus varmistaa opiskelijoiden toimeentulon⁸⁶”.

Nuoret halusivat tietää sosiaaliturvan leikkausten vaikutuksista Suomen tilanteen edistämisessä⁸⁷ sekä sitä, mitä hallitus aikoo tehdä, mikäli asumistuen leikkausten ”seurauksena kansan elintaso ja mielenterveys romahtavat⁸⁸.

Nuoria huolestutti sekin, miten hallitus ”vastaa Suomen opiskelijoiden pulaan rahasta ja siitä aiheutuvaan ahdinkoon⁸⁹, miten hallitus huomioi opiskelijoitten tukien leikkausten vaikutukset nuorten arkeen⁹⁰ sekä miten taata tasa-arvoiset toimeentulomahdollisuudet opiskelijoille⁹¹. Nuorten mukaan asumistuen leikkaukset aiheuttavat monissa opiskelijoissa ahdistusta ja niinpä haluttiin tietää keinoja, joilla ”nuorten edellytykset elää ja opiskella varmistetaan tulevaisuudessa⁹²”. Kysyttiin hallituksen toimista ”taata tulevaisuuden nuorille ja ylipäättänsä kaikille kansalaisille tarpeeksi tuloja ja tukia” itsenäiseen elämiseen⁹³.

Nuoret olivat havainneet, että helposti saatavilla ja lähellä olevat palvelut nuorille ja lapsiperheille lakkautetaan omalla kotipaikkakunnalla, jolloin moni apua tarvitseva nuori

⁸³ Kerttu H. Kuulammen koulu

⁸⁴ Omppu K. Hiukkavaaran koulu; Aino L. Joensuun Steinerkoulu

⁸⁵ Elmo K. Sariolan koulu

⁸⁶ Valtteri L. Euran Yhteiskoulu

⁸⁷ Kerttu S. Pukinmäen peruskoulu

⁸⁸ Eeli L. Pruukin yhtenäiskoulu

⁸⁹ Helmi K. Hämeenkyrön yhteiskoulu

⁹⁰ Aleksi S. Töölön yhteiskoulu

⁹¹ Eeki V. Paraistenseudun koulu

⁹² Siiri P. Pertunmaan yhtenäiskoulu

⁹³ Nelli T. Mankkaan koulu

jää ilman apua pitkien välimatkojen vuoksi. Haluttiinkin tietää, ”miksi hallitus leikkaa niin paljon juuri lapsiperheiden ja nuorten palveluista”⁹⁴.

Leikkaukset vaikuttavat nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpidon vaikeutumisenä, kun resurssit hupenevat yhä nopeammin, joten tentattiin toimia, joilla nuorten kokonaisvaltaista terveyttä voitaisiin kehittää⁹⁵.

Haluttiin tietää, onko hallituksella tarkoitus luoda korvaava tuki lakkautetulle kirjastojen tuelle, jolla kustannettiin vähälevikkisen laatukirjallisuuden hankintaa⁹⁶.

Elinkustannusten kohoaminen ja inflaatio

Poltonesteen hinnan korkeus vaikuttaa nuorten itsenäiseenkin kulkemiseen, joten haluttiin tietää, miksi polttoaine on niin kallista⁹⁷. Hallitukselta tiedusteltiin sen aikomusta ”ryhtyä toimiin hintojen nousun hillitsemiseksi ja etenkin syrjäseutujen ihmisten tukemiseksi”⁹⁸. Oltiin kiinnostuneita liikuntapaikkojen kiinteistöverojen suurten korotusten vaikutuksesta kansalaisten liikuntamahdollisuuksiin ja siitä, onko korotukset oikea tapa vaikuttaa kansalaisten liikkumattomuuteen⁹⁹. Harrastuskustannusten hintojen nousu kirvoitti kysymyksen hallituksen toimista, jotka takaavat nuorille mahdollisuuden harrastamiseen riippumatta perheen varallisuudesta¹⁰⁰.

Suomen talous ja työllisyys

Nuoret yhdistivät Suomen kilpailukykyyn heikkenevät Pisa-tulokset, mielenterveyden ongelmat, opiskelijoihin ja yliopistoihin kohdistuvat leikkaukset sekä etäopetuksen

⁹⁴ Sonja V. Säkylän yhteiskoulu

⁹⁵ Amilia L. Toivolanrannan yhtenäiskoulu

⁹⁶ Silvia M. Tiirismaan peruskoulu

⁹⁷ Aarne T. ja Nella-Kristiina R. Kymenlaakson steinerkoulu

⁹⁸ Iida-Sofia R. Kittilän yläkoulu

⁹⁹ Iiris A. Karjaan Yhteiskoulu

¹⁰⁰ Onni I. Karan koulu

lisääntyminen. Nämä voivat heikentää Suomen kilpailukykyä ja sen vuoksi haluttiinkin tietää, miten tilanne korjataan ennen kuin se pahenee¹⁰¹.

Maatilojen kannattavuus on heikentynyt ja hallitukselta haluttiin tietää mitä se aikoo tehdä parantaakseen maatilojen asemaa¹⁰², mitä eduskunta tekee maataloustuottajien tuottojen nostamiseksi¹⁰³ ja miksi maatalousyrittäjien erilaiset pakolliset menot kasvavat alati¹⁰⁴.

Hallitukselta haluttiin tietää keinoja, miten hallitus voi tukea talouden kasvua helpottamalla yritysten perustamista ja kasvua¹⁰⁵. Haluttiin tietää, miten hallitus houkuttelee investointeja, tukee yrittämistä verotuksellisesti tai lainsäädännöllisesti, miten hyödynnetään vahvaa osaamistamme ja satsataan vihreään siirtymään ja vientiteollisuuteen¹⁰⁶.

Nuoret toivoivat hallitukselta vastausta toimista, jotta ”maahanmuuttajilta vaadittaisiin riittävää suomen kielen opiskelua” työllistyäkseen ja osallistuakseen siten verojen maksamiseen¹⁰⁷. Tiedusteltiin toimista, joihin hallitus ryhtyy maahanmuuttajien työllistymisen nopeuttamiseksi¹⁰⁸. Haluttiin tietää miten hallitus turvaa työntekijöiden riittävyyden tulevaisuudessa¹⁰⁹.

Turvallisuus ja sen uhat

Nuoret olivat havainneet, että Unkari oli vastustanut EU:n tukipakettia Ukrainalle. Tämän vuoksi kysyttiin, miten Suomi pyrkii edistämään sitoutumista [Ukrainan tukemiseen] EU:ssa, jotta tukipaketit menevät läpi ilman jarrutusta¹¹⁰. Mukana oli kysymys YK:n turvallisuusneuvoston kokoonpanon päivittämisestä siten, että sen muodostaisi yhteistyökykyiset maat, jotka pystyisivät ratkaisemaan globaaleja ongelmia¹¹¹. Nato-

¹⁰¹ Obiarandu I. Elisenvaaran yhtenäiskoulu

¹⁰² Iida K. Punkalaitumen yhteiskoulu

¹⁰³ Petteri H. Vieremän kirkonkylän koulu

¹⁰⁴ Venla R. Urjalan yhtenäiskoulu

¹⁰⁵ Anton L. Sarlinska skolan

¹⁰⁶ Topi H. Vuorentaustan koulu

¹⁰⁷ Maria N. Lahden kristillinen koulu

¹⁰⁸ Isla M. Kosken koulukeskus

¹⁰⁹ Aino L. Joensuun steinerkoulu

¹¹⁰ Silvia M. Tiirismaan peruskoulu

¹¹¹ Silvia M. Tiirismaan peruskoulu

jäsenyyden tuomat hyödyt ja haitat esimerkiksi suhteessa Venäjään¹¹² oli yhtenä kysymyksenä. Nuoria oli pohdituttanut Natoon liittyvät velvoitteet puolin ja toisin. Haluttiin tietää, auttaisiko Suomi toista Nato-maata aseellisesti, rahallisesti vai jotenkin muutoin sekä miten muut Naton jäsenvaltiot ovat velvoitettuja auttamaan Suomea mahdollisessa meihin kohdistuvassa hyökkäyksessä¹¹³. Nuoria kiinnosti, miten jäsenyys Natossa vaikuttaa puolustukseen, armeijan toimintakykyyn ja resursseihin¹¹⁴.

Kysyttiin toimenpiteistä, mikäli Venäjä hyökkäisi Suomeen ja samalla sitä, mitä ministerit haluaisivat sanoa uutisista ja sodan uhasta huolestuneille lapsille ja nuorille¹¹⁵. Nuoret ovat pohtineet Suomen kykyä puolustautua Venäjää vastaan ja ”miten Suomen ja Venäjän tilanteen kehittyminen tulee vaikuttamaan nuorten tulevaisuuteen¹¹⁶. Nuoret olivat kiinnittäneet huomiota Ahvenanmaan demilitarisoinnin vaikutuksiin mahdollisessa hyökkäyksessä. Haluttiinkin tietää, miksi sopimus on voimassa ja mikä perustelee alueen demilitarisointia edelleen¹¹⁷. Toivottiin vastausta kysymykseen Venäjän uhasta Suomelle¹¹⁸ ja todennäköisyydestä sille, että Venäjä hyökkää Suomeen 5–10 vuoden sisällä¹¹⁹.

Turvallisuuteen liittyivät vielä kysymykset jengi- ja nuorisorikollisuuden kasvun ehkäisemisestä¹²⁰, siihen puuttumisesta¹²¹, nuorten tekemien väkivaltarikosten vähentämisestä¹²² ja mahdollisuudesta nuorten väkivaltarikosten tuomioiden tiukentamisesta¹²³ ”push back -menettelyn käyttämisestä rajavalvonnassa¹²⁴ ja maahan saapuneiden vaarallisten henkilöiden ”hätätamisestä” Suomesta¹²⁵.

¹¹² Ronja M. Salpakankaan koulu

¹¹³ Venta V. Jynkänlahden koulu

¹¹⁴ Ville H. Padasjoen yhtenäiskoulu

¹¹⁵ Samir S. Kannelmäen peruskoulu, Runon toimipiste

¹¹⁶ Aaro T. Säkylän Yhteiskoulu

¹¹⁷ Elsa A. Kuulammen koulu

¹¹⁸ Liis T. Myllypuron peruskoulu

¹¹⁹ Vivika A. Pohjolan koulu

¹²⁰ Niilo S. Borgaregatans skola; Veera E. Porin Lyseon koulu; Samu K. Lehtikankaan koulu; Severi H. Kalliomaan koulu; Reko E. Linnainmaan koulu

¹²¹ Arttu P. Kiiminkipuiston koulu

¹²² Siiri K. Kiviniityn koulu

¹²³ Enni S. Eurajoen yhteiskoulu

¹²⁴ Eevertti W. Turengin yhteiskoulu

¹²⁵ Samu K. Lehtikankaan koulu

Luonnonvarojen rajallisuus ja ilmastotoimet

Nuoret halusivat hallituksen vastausta siihen, miten kuluttaa luonnonvaroja niiden rajallisuus huomioiden, jotta näitä varoja ei kuluteta tulevien sukupolvien kustannuksella¹²⁶. Vesivoiman tuotannon aiheuttamat luonto-ongelmat tulivat esiin kysymyksessä, jossa haluttiin tietää, miten vesivoimasta tehdään täysin ilmastoystävällistä ja samalla taata eläimille turvallinen elinympäristö¹²⁷. Kysyttiin mahdollisuutta tukea sähkö- tai hybridautojen hankintaa päästöjen vähentämiseksi¹²⁸. Kiinnostuksen kohteena oli planetaarinen hyvinvointi¹²⁹, hiilineutraalisuuden saavuttaminen Suomessa¹³⁰, ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun edistäminen globaalisti¹³¹ ja miten Suomi edistää ilmastopimuksen tavoitteisiin pääsemistä¹³².

Kysyttiin myös eduskunnan Agenda2030-tavoitteita, miten nämä pyritään saavuttamaan ja millainen on toimintamalli, mikäli tavoitteita ei saavuteta määräajassa¹³³.

Yksittäisiä kysymyksiä

Suullisia kysymyksiä saapui yksittäisistäkin aiheista. Kysyttiin yleisesti Suomen suurimmasta huolesta¹³⁴, presidentin ja pääministerin ulkopoliittisen vallankäytön rajasta¹³⁵ ja isänmaamme omavaraisuudesta tulevaisuudessa¹³⁶.

Nuoret olivat tehneet kysymyksiä hallitukselle syntyvyyden nostamisesta¹³⁷, naisten asevelvollisuudesta ja sen vaikutuksista esimerkiksi syntyvyyteen, kun opintojen aloittaminen ja työelämään siirtyminen myöhentyvät¹³⁸, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden

¹²⁶ Jukka R. Papinmäen koulu

¹²⁷ Sara K. Heinäveden koulu

¹²⁸ Nella-Kristiina R. Kymenlaakson steinerkoulu

¹²⁹ Ahmed H. Onkilahden yhtenäiskoulu

¹³⁰ Tuomas M. Ikaalisten yhteiskoulu; Vilho K. Orimattilan yhteiskoulu

¹³¹ Vilho K. Orimattilan yhteiskoulu

¹³² Tove K. Tarvasjoen koulu

¹³³ Anni H. Pikkolan koulu

¹³⁴ Oliver L. Turengin yhteiskoulu

¹³⁵ Yakoot E. Kosken seudun yläaste

¹³⁶ Ilkka L. Honkajoen yhtenäiskoulu

¹³⁷ Ronja M. Nurmon yläaste

¹³⁸ Jenny S. Suomalais-venäläinen koulu

edistämisestä¹³⁹, juridisen sukupuolen poistamisesta rekistereistä¹⁴⁰ ja rasismista¹⁴¹. Lisäksi kysyttiin toimenpiteistä, kun sudet liikkuvat piholla tappaen koiria¹⁴² ja susien ihmispelon lisäämiseksi¹⁴³.

Tiedusteltiin kantaa raiskaustuomioiden kiristämisestä¹⁴⁴ ja nuoriin kohdistuviin seksuaalirikoksiin puuttumisesta ja ennaltaehkäisystä¹⁴⁵. Esille nousivat vanhusten aseman parantamisesta¹⁴⁶, hyvinvointialueiden rahoituksen turvaaminen¹⁴⁷ ja eutanasian laillistaminen¹⁴⁸.

Kysyttiin yleisesti maahanmuuttopolitiikasta¹⁴⁹ sekä EU:n laajuisesta nk. Ruanda-mallin tilanteesta EU:ssa ja onko tavoitteessa ristiriitaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kielteiseen kantaan ko. malliin liittyen¹⁵⁰.

Kysyttiin nuorten aikuisten osallistumisesta politiikkaan¹⁵¹, sosiaalisen median negatiivisten vaikutusten vähentämisestä¹⁵² ja tekoälyn väärinkäytön estävästä lainsäädännöstä¹⁵³. Yhden kysymysryppään muodosti kysymykset pikamuodista yleisesti¹⁵⁴, pikamuodin sääntelyyn vaikuttamisesta EU:ssa¹⁵⁵ ja ultrapikamuodin ostamisen rajoittamisesta¹⁵⁶.

¹³⁹ Sebastian N. Ristiinan yhtenäiskoulu

¹⁴⁰ Minttu R. Isoniitun koulu

¹⁴¹ Mariia D. Liminganlahden koulu

¹⁴² Tanja M. Pielaveden yhtenäiskoulu

¹⁴³ Roni K. Riihikosken yhtenäiskoulu

¹⁴⁴ Jenni K. Padasjoen yhtenäiskoulu

¹⁴⁵ Minttu V. Kouvolan yhteiskoulu

¹⁴⁶ Alma M. ja Selina K. Ahvenisjärven koulu

¹⁴⁷ Eelis I. Saaren koulu

¹⁴⁸ Noora H. Kaakkurin koulu

¹⁴⁹ Tuomas Ö. Kärkölan koulu

¹⁵⁰ Silvia M. Tiirismaan peruskoulu

¹⁵¹ Elif H. Kirkkojärven koulu

¹⁵² Oskar S. Vuoniityn peruskoulu

¹⁵³ Joel O. Kuopion steinerkoulu

¹⁵⁴ Ada K. Suopellon koulu

¹⁵⁵ Iida V. Rantakylän yhtenäiskoulu

¹⁵⁶ Nea P. Merilahden peruskoulu

Päiväjärjestyksessä 12.4. olleet kysymykset, esittäjät, koulu ja paikkakunta

Taulukko 3. Päiväjärjestyksessä 12.4. olleet kysymykset, esittäjät, koulu ja paikkakunta

Valtion velka ja inflaatio	Julia G.	Armfeltin koulu	Salo
Ungas läskunnighet	Niilo S.	Borgaregatans skola	Vasa
Eriyisen tuen oppilaiden jatko-opintomahdollisuudet	Mona S.	Friisilän koulu	Raisio
Nuorten sähkötupakointi	Kalle J.	Hatanpään koulu	Tampere
Vesivoiman huonot puolet	Sara K.	Heinäveden koulu	Heinävesi
Nuoriin ja opiskelijoihin kohdistuvat leikkaukset	Ompu K.	Hiukkavaaran koulu	Oulu
Suomen omavaraisuus tulevaisuudessa	Ilkka L.	Honkajoen yhtenäiskoulu	Kankaanpää
Maa- ja syrjäseudun tulevaisuuden näkymät	Reetta P.	Hyrnsalmen yhtenäiskoulu	Hyrnsalmi
Työntekijöiden riittävyys	Aino L.	Joensuun steinerkoulu	Joensuu
Suomi Natossa	Venla V.	Jynkänlahden koulu	Kuopio
Nuorten mielenterveys	Emilia L.	Järvenpään Yhteiskoulu	Järvenpää
Aktiivisen eutanasian laillistaminen	Emma H.	Kaakkurin koulu	Oulu
Sotahuolia nuorten maailmasta	Samir S.	Kannelmäen peruskoulu, Runon toimipiste	Helsinki
Nuorten aikuisten osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon	Elif H.	Kirkkojärven koulu	Espoo
Mielenterveyden edistäminen liikunnalla	Emma S.	Kirkkonkulman yhtenäiskoulu	Humppila
Maatalouden kulut suhteessa tuottajien osuuteen	Petteri H.	Kirkonkylän koulu	Vieremä
Hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset nuorten palveluihin	Milja H.	Kittilän yläkoulu	Kittilä
Maahanmuuttajien työllistyminen	Isla M.	Kosken koulukeskus	Imatra
Opiskeluhuollon palveluiden saatavuuden takaaminen pienillä paikkakunnilla	Henna U.	Kuhmoisten yhtenäiskoulu	Kuhmoinen
Tekoäly ja tulevaisuus	Joel O.	Kuopion steinerkoulu Virkkula	Kuopio
Valtionosuuksien leikkaukset	Inkeri P.	Kuulammen koulu	Tyrnävä
Polttoaineen hinta	Aarne T.	Kymenlaakson Steinerkoulu	Kouvola
Rasismi Suomessa	Mariia D.	Liminganlahden koulu	Liminka
Alueelliset erot	Tuomas R.	Mankkaan koulu	Espoo
Oppilaiden kulttuurikasvatuksen ja harrastamisen tukeminen syrjäseuduilla	Esa B.	Muonion yhtenäiskoulu	Muonio
Kouluruokailun taso	Pauli P.	Nurmon yläaste	Nurmo
Hiilineutraalisuustavoitteet	Vilho K.	Orimattilan yhteiskoulu	Orimattila
Opiskelijoiden toimeentulo	Eeki V.	Paraistenseudun koulu	Parainen
Nuorten liikkumattomuus	Jyrki L.	Pornaisten yhtenäiskoulu	Pornainen
Suomen toimet pikamuodin haittojen estämisessä	Kaisa K.	Rantakylän yhtenäiskoulu	Mikkeli

Ihmisasutuksen lähellä liikkuvat sudet	Roni K.	Riihikosken yhtenäiskoulu	Pöytyä
Tasa-arvo Suomessa	Sebastian N.	Ristiinan yhtenäiskoulu	Mikkeli
Valtionvelka ja leikkaukset	Julia M.	Ruukin koulu	Siikajoki
Nuorten mielenterveysongelmat	Lenni M.	Saarijärven yhtenäiskoulu	Saarijärvi
Privatekonomi för åk 7–9 ska införas i läroplanen	Aron M.	Sursik skola	Pedersöre
Somen häitad nuorille	Veeti T.	Sydän-Laukaan koulu	Laukaa
Suomen Pisa-tulokset	Safa E.	Tampereen Kansainvälinen koulu	Tampere
Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet	Silvia M.	Tiirismaan peruskoulu	Lahti
Suomen suurin huolenaihe	Oliver L.	Turenjin yhteiskoulu	Turenki
Suomen talouskasvu	Topi H.	Vuorentaustan koulu	Ylöjärvi

Taulukossa 3 on koottuna eduskunnan kansliassa koottu istunnon päiväjärjestys. Kysymykset ovat koulun nimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Istuntoa johtanut eduskunnan puhemies valikoi esitettävät kysymykset listalta. Istunnossa mahdollisesti äänestettävät kysymykset äänestysasetelmiseen oli toimitettu osallistuville kouluille ennakkoon, jotta nuoret pystyivät keskustelemaan aiheista ja kannoistaan etukäteen muiden nuorten kanssa.

Teksti: Tiina Karhuvirta, Kehittämiskeskus Opinkirjo 2024